

ЎЗБЕКИСТОН — ТУРКИЯ:

роб, Марназави Анатолияда оқ лайлак кўп учрайди.

Туркия аҳолисининг сони республика тузуми даврида биринчи марта 1923 йилда аниқланди. Ушанда мамлакат аҳолиси 12 миллион 532 минг киши эди. 1927 йилда биринчи, 1935 йилда иккинчи марта демографияк рўйхат ўтказилди. Яқин ва ўрта шарқ мамлакатлари орасида аҳоли сони жиҳатидан Туркия дастлабки ўринлардан бирида туради. Аҳоли мамлакатда янги тоғоникс жойлашган. Турклар — ҳуқуқон миллият ҳисобланади, уларнинг деярли ҳаммаси мамлакат ҳудудиде яшайди. Қурдлар майда миллиятлар орасида сон жиҳатдан энг кўп. Улар асосан шарқий ва жанубий-шарқий вилоятларда яшайдилар. Қурдлар ўз она тилларини сақлаб қо-

— Ҳозирги Туркия ўзига хос хилма-хиллик ва қарама-қаршиликни ҳамон сақлаб келаятган мамлакатлардан бири. Турк халқининг жаҳон тарихида тутган ўрни ва умуминсоният маданиятига қўшган ҳиссаси беқиёсдир. Уларнинг ота-боболари қадимдан Зарафшон этақларида истиқомат қилишган бўлиб, кейинчалик кичик Осиёга кўчиб кетишган.

Маълумки, қарийб етти аср ҳуқуқ сурган Усмонлилар салтанати биринчи жаҳон урушида иқтисодга учради ва Туркия империяликтик давлатлар асосини қўйиб қолди. Ҳали мамлакатлар Туркия ҳудудини ўзаро тақсимлаб олиш сиёсатини ошқора ўтказиб бошладилар. Аммо турк халқи қулликни бунинга олмайди, кўп асрлик давлат

лар туфайлигина Туркия билан ўзаро муносабатларни тиклаш ва ривожлантириш имконияти туғилди. Ўз мустақиллигига эришган Ўзбекистонни қўллаб-қувватлаб турган Туркиядан ва унинг ҳуқуқматдан умидларимиз катта, иқтисодий соҳасида йирик галабаларни қўлга киритган кўпчи мамлакат тажрибасини қўллаб, халқимиз фаровонлигини янада оширишга эришишимизга шакшубха йўқ.

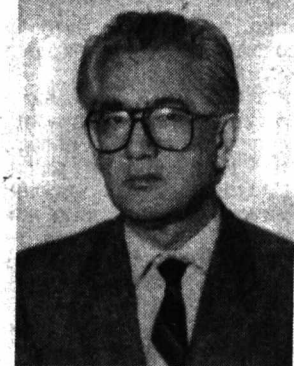
1983 йили парламент сайловларида Тургут Озал президентлигига сайланди. Туркия ҳуқуқмат ўзи белгиланган янги йўналишга турмушга талбик элтган киришди. Бу йўналиш ишлаб чиқариш базасини ўзгартириш, очик бозор иқтисодиётига ўтиш, миллий омилкорликни кучайтириш-

лари ўртасида дўстлик алоқалари янада ривожланиб бормоқда.

Туркияде Ўзбекистонга қизиқиш сўнгги 3—4 йил ичиде сезиларли даражада кучайди. Турклар ўзбек халқининг тарихий маданияти арбобларини ҳурмат қилишди, уларнинг асарларини севиб ўқишди. Бунини улуг Алишер Навоий асарлари Туркиядеги Шарқ мамлакатлари маданияти музейида эъзозлаб сақлаб-наётганидан ҳам билса бўлади. Бундан ташқари, у ерде Навоийнинг «Фарҳод ва Ширин», «Лайли ва Мажнун» сингари дostonлар, газаллари чоп этилган. Аниқса, Навоий асарларидаги миниатюралар бўлида альбом ҳолида чироили ва сифатли нашр қилинган.

ҚЎЛИНГНИ БЕР, ҚАРДОШИМ!

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ КАФЕДРА МУДИРИ. «ЎЗБЕКИСТОН — ТУРКИЯ» ДЎСТЛИК ЖАМИЯТИ ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТИ, ТАРИХ ФАНЛАРИ ДОКТОРИ, ПРОФЕССОР АНВАР ҚОСИМОВ БИЛАН СУХБАТ

лишган, ўтроқ ҳаётга кўникиб боришнинг. Баъзилар эса ҳамон қабиле ҳолида яшайди. Қабилалар бошқилар ва шайхлар қўлида. Майда миллиятлар орасида фақат арабларнинг сонигагина узулусиз кўпайиб бормоқда. Туркиядеги арманлар асосан Истамбулда яшаб, саноат, хунармандчилик ва савдо-сотиқ билан шуғулланидлар.

Турклар бир неча аср давомиде араб алифбосидан фойдаланиб келдилар. 1928 йил охирида Туркия буюк миллият мажлиси уни лотинлаштирилган алифбе билан алмаштириш тўғрисида қонун қабул қилди.

Туркия аҳолисини диний жиҳатдан деярли бир хил, мусулмонлар жамаи аҳолисини 99 фоизини ташкил этади. Диндорлар орасида диний тарғиб қилиш асосан масжидларда олиб борилади.

Миллий озодлик кураши галабасидан сўнг қандай ўзгаришлар рўй берди?

Тарихдан маълумки, ўзбек ва турк халқларининг ўзаро дўстона алоқаларини ривожлантиришга узоқ йиллар давомиде тўсқинлик қилиб келдилар, халқимизнинг не-не доғиманд қилинган турк «миллатчи»лари билан ҳамкорликда абаланиб, азоб-қўбатларга гирифтор қилиндилар. Фақатгина демократик жара-

га асосланган. Айни пайтда хоржий капиталининг мамлакатга оқиб келиши замонавий ишбилармонли шакллари рағбатлантиришга имконият яратмоқда. Туркия қисқа муддат ичиде қишлоқ ҳўжалигиде теҳнология инқилобини амалга ошириш, аҳолининг озин-овнат маҳсулотларига аҳтиёжни тўла қондирлиди, четга ҳам маҳсулот чиқарилмоқда. Қайта ишловчи саноатда ажойиб муваффақиятларга эришилди, ташқи савдо обороти кўсак суръатлар билан ўсди.

— Турк ва ўзбек халқи қадимдан бир-бирига яқинлиб, ҳамкорлик қилиб яшган. Ҳозирги пайтда бу муносабатлар қандай ривожлантирилмоқда?

— Қайта қуриш шароитида Ўзбекистон хоржий давлатлар, шу жумладан, Туркия билан мустақил равишда таълим, маданият, саноат, савдо-сотиқ, иқтисодий имкониятига эга бўлди. Сўнгги йилларда Туркия Ўзбекистон давлат-

отатурк асос солган турк тарихий жамияти олимлари олиб бораётган тадқиқот ишлари ҳам таҳсибга сазовордир. Бу йили маскан биздаги Фанлар Академиясига келди. Илмий жамият «Бобурнома»ни турк тилида таъриблар, илмий таҳлил билан чиқарди. Туркиядеги машҳур шаҳри Ионияда ўзбек классик шоирини, Жалолдин Румий маъбараси ҳуқуқмат муҳофафасига олинган. Маъбара бунда шоирнинг маҳсуус музейи ҳам бор. Унда ниҳонда ноёб китоблар сақланмоқда.

Турклар барри кенг, оқибатли халқ. Туркия ўз ватанидан бадарга қилинган кўпгина ўзбек муҳожирларига бошона берди, уларни ўз фарзандиде тарбиялади. Ватандошларимиз у ерда туз халқ вакиллари билан оға-иниде яшаб, барча соҳаларда ўз совоқинларини намойиш этмоқдалар.

Шу йилнинг октябрий ойида Туркияде бўлганда таълиқ давлат ва жамоат арбоблари, ёзувчилар, маданият ва фаннинг йирик вакиллари, дорилфуунларнинг профессорлари, дипломатлари билан учрашиб, суҳбатлашдим. Уларнинг ҳаммаси, масалан, Анкара дорилфуун ректори профессор Невдидет Сарин, тил ва тарих жамиятининг президенти, профессор Ҳасан Ерен, Хўна-тепа дорилфуун кафедраси мудирли Али Қора Усмон ўғли, «Форум» журналин бош муҳаррири, профессор Ойдин Ялчин, машҳур турк журналисти Ифдет Аслан икки давлат халқлари ўртасидаги қадимий дўстлик, ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйиш, ўзаро ишончини таъкидлашлар ва бу борада ҳар қандай хизматга тайёр эканликларини айтдилар.

Суҳбатни Эсон ҚОСИМОВ ёзиб олди.

СУРАТЛАРДА: А. Қосимов; Бугунги Туркия кўринишлари: Изири шаҳри кўриниши; Истамбулдаги машҳур бозор «Қапалли (Йипи) Чореси»; Анкарадаги масжидлардан бири.

Анвар Маҳмудович Қосимов таниқли шарқшунос-тарихчи, Москвадаги Дипломатия Академиясини тугатган, «Маслакатчи дипломат» унвонини бор. Бир неча йил СССР Ташқи ишлар вазирлиги, Осиё ва Африкадаги қатор мамлакатларда хизмат қилган.

А. Қосимов Туркиянинг Анкара шаҳрида Совет Иттифоқи элчихонасида ишлади. Турк жамияти турли дориларининг қўллаб-қувватлари билан учрашулар, шахсий қўзуғулар асосида «Ҳозирги Туркия» китобини ёзган. Бу китоб 1979 йили «Ўзбекистон» нашриётида чоп этилган. Ҳозирги кунда Анвар Маҳмудович Тошкент Давлат Шарқшунослик институтининг «Халқаро муносабатлар» кафедрасига бошчилик қилмоқда.

Маълумки, Президент И. А. Каримов шу йил расмий дўстлик вазити билан Туркияга борди. Бу ташриф Ўзбекистон — Туркия дўстона алоқаларини мустаҳкамлаш, мустақиллигини қўлга киритган республикамиз келажигиде ёрқин ўқилар очини шубҳасиз.

Мухбиримиз ана шу воқеа арасида «Ўзбекистон — Туркия» дўстлик жамиятининг вице-президенти Анвар Маҳмудович Қосимов билан суҳбатлашди.

— Анвар Маҳмудович, кейинчи пайтда Ўзбекистонда Туркияга қизиқиш ошди. Ўзбекистонликлар кўпчи мамлакат тўғрисида кўпроқ маълумот олишни истайдилар. Унинг табиини, иқлимин, қазилма бойликлари ва бошқалар ҳусусида қисқача айтиб ўтсангиз?

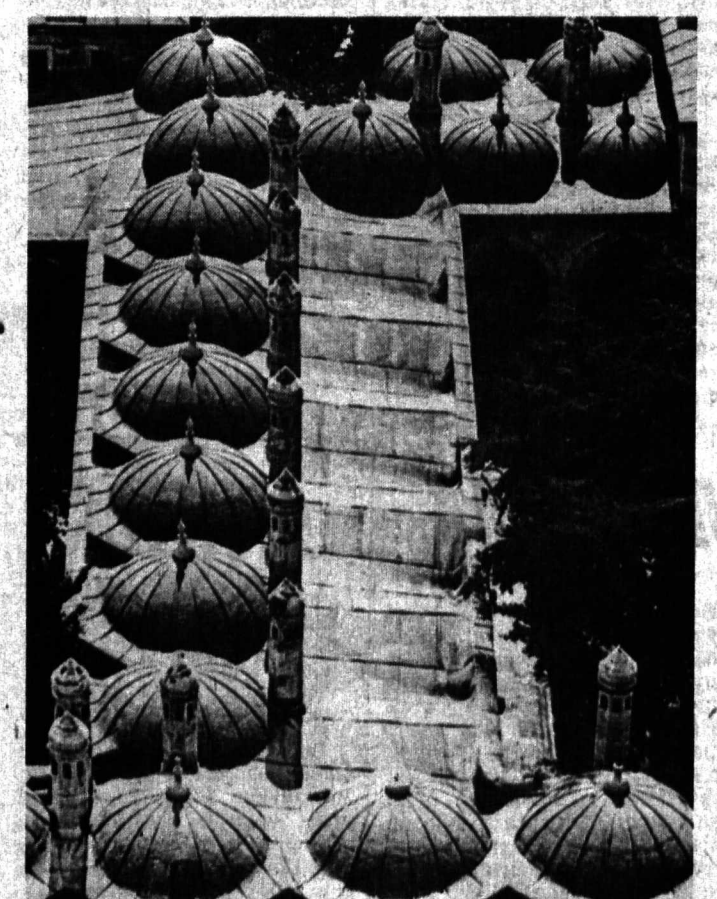
— Туркия Осиё ва Европа қитчалари бир-бири билан туташган ерде жойлашган, умумий майдониде 780.586 квадрат километрдан иборат. Мамлакат ҳудудининг катта қисми Осиёда бўлиб, салкам 8 фоизидеги Европа Туркияни ёки Шарқий Фракияи жойлашган. Унинг Осиё қисми Кичик Осиё ёки Анатолия арини оролини ўз ичига олади, бу арини орол шарқиде Ўртаер денгизидеги Ионикардаги портини Қора денгиздаги Трабзон порти билан боғловчи шарти чизик билан чегараланган. Арман-Курд яси тоғлини ва Сурия-Месопотамия ҳудудининг шимоли-ғарби қисми ҳам Туркиянинг Осиё ҳудудига киради.

Кўпчи мамлакатлар билан Туркия чегараларининг узунлиги 2753 километрда боради. Туркия ғарбда Болгария ва Греция, шимоли-шарқда Совет Иттифоқи, шарқда

Эрон, жануби-шарқда Ироқ ва Сурия билан чегарадоша. Мамлакатни шимолда Қора денгиз, ғарбда Эгей денгиз, жанубда эса Ўртаер денгиз ураб туради. Денгиз соҳили чизигининг узунлиги Мармар денгизи кирғи, бўғозлар ва Туркия ороллариини ҳам қўшганда 8272 километрда тенг.

Туркияде фойдали қазилмалар кўп. Марганец, хром, мис, қўроғшин, руҳ рудалари бор, мармар, қайроқ кўми шулар жумласидан.

Туркия ҳудуди жуда кенг субтропик иқлим минтақасига кирувчи Ўртаер денгиз ҳавасининг шимоли-шарқий қисмини оғаллайди, айни пайтда мамлакатнинг тоғлиқ, гойта хилма-хил рельефи вертикал иқлимий минтақалар ҳосил бўлишида, шунингден иқлимий районлар ва зоналарнинг ҳар хил бўлишида муҳим аҳамиятга эга. Йиллик ёғин-сочининг кўп қисми (55—65 фоиз) қишда тушади, ёз фаслига жуда оз миқдорде туғри келади. Шарқий Фракия иқлими ўзарувчан иқлим сирасига киради. Истамбул райони ёзининг қуруқ бўлиши ва қиш билан

• Пешқадам корхоналар ТҮРТ ЯРИМ МАРТА КЎПАЙДИ

«ОҲАНГАРОНЦЕМЕНТ» жумҳурият бинокорлик материаллари саноатининг йирик корхонаси ҳисобланади. Унинг дарвозасидан ҳар кун цемент, шифер, асбобемент қурувлари ва бошқа шу каби маҳсулотлар ортидан ўнлаб вагонлар буюртмачилар томон йўл олади. Жамоанинг миқозлари жуда кўп. Жумҳуриятимизнинг ҳар бир вилоятида, ҳар бир шаҳар-қишлоқда бир десак, муҳолага қилмаган бўлмас.

Деярли барча қурилишларда жамоа ишлаб чиқарган бинокорлик материаллардан фойдаланилмоқда. Бундан ташқари қатор қардош жумҳуриятлар қурувчилари ҳам ундан баҳраманд бўлмоқдалар. Бир сўз билан айтганда, жумҳуриятимизда ва бошқа қардош жумҳуриятларда айрим бинокорлик ишларининг муваффақиятли бо-

риши маълум даражада бирлашма ишчи-хизматчилари меҳнатига ҳам боғлиқ.

Жамоа эса зиммасидеги шу шароити ва маъсулиятли вазифаларини сидик дилдан бажаришга астойдил ҳаракат қилмоқда. Шу йўлда янги-янги имкониятлар ишта солимоқда. На-тижада миқозларининг буюртмалари муддатиде деярли тўла уудаланипти. Ҳозирги иқтисодий тангини шароитида бу таҳсинга сазовордир.

Байналмилал жамоа меҳнат фаолиятини кеча ёки бугун бошлашган йўқ. Корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш бундан роппа-роса ўттиз йил илгари ўзлаш-тирилган эди. Цементчилар шундан бери халқ ҳўжали-гига, унинг ривожланиши-га оғзини-кўмини ўзларининг хиссаларини қўшиб кели-птилар.

Шу йиллар бирлашма учун ҳам, унинг кўп миллатли жамоаси учун ҳам юксалиш даври бўлди. Корхонада ишлаб чиқариш ҳамми муттасил ортиб бориб. Бунинг учун жуда кўп янги асбоб-ускуналар, агрегатлар, теҳнология ли-ниялари, қатор айланма пешалар ва теғирмонлар иш-га туширилди. Ишлаб чи-қариш жараёларини мека-низациялаш ва автоматлаш-тириш соҳасида анчагина теҳникаий тадбирлар амал-га оширилди.

Бунинг натижасида иш-лаб чиқарилаётган маҳсу-лот ҳамми ҳам ортиб, сифа-ти яхшиланимқда. Қатор янги маҳсулот турларини тайёрлаш йўлга қўйилди. Дастлаб цемент ишлаб чи-қариш билан шуғулланган жамоа жумҳурият халқ ҳў-жалини талабларини ҳисоб-га олиб бинокорлик мате-риалларининг янги турла-

рини тайёрлашни ҳам ўз-лаштира борди.

Лекин цемент ҳамон корхонанинг асосий маҳсуло-ти бўлиб қолмоқда. Уни ишлаб чиқариш жадал суръ-атлар билан йўналиб бори-пти. 1961 йилнинг декаб-рида маҳсулот бера бошла-ган корхона бир йилдан ке-йин 400 минг тонна қим-матли шундай бинокорлик материалли қурувчиларга етказиб берди. Ҳозирги вақтда эса уни ишлаб чи-қариш бир неча баробар кў-пайди. Биргина 1991 йил-да бир миллион саккиз юз тоннага яқин цемент иш-лаб чиқариш режалашти-рилган. Ишчи-хизматчилар бу юксак маррари муваф-фақиятни эгалламоқдалар. Ҳозирнинг таълиқ миқоз-ларга етказиб беришдан бун-дай ишларни қилиш бир миллион олти юз минг тон-надан ошиб кетди.

Бошқа маҳсулот турла-рини ишлаб чиқариш ҳам муттасил кўпайиб бормо-қда. Аниқса, шифер тай-ёрлаш соҳасида кескин бу-рилиш юз берди. Ҳозир бирлашманинг шифер за-водида бир кеча-кундузда юз-лачар миң дона шундай ёпиқ материал қилин-тирининг соғис-саноқисиз қурилишларига жўнати-моқда. Тайёрланаётган ас-бобемент қурувлари хари-дорлари ортиб бормоқда. Шунинг билан бундай маҳ-сулот ишлаб чиқариш йил сайин кўпайтириляпти.

Бирлашма ишлаб чиқариш бўлиминингда ноёб агре-гатлар ишлаб турибди. Бу ҳақда тўла тасавур қили-шингиз учун бир мисол кел-тиришмоқчимиз. Мамлакат бу-йича энг узун ҳисобланган транспортёр дентаси шу ер-да ишлатилляпти. Унинг иш-га туширилиши асосий хо-маш ҳисобланган оҳан тоши ташини кескин кўпайти-риш, айни вақтда унинг тарихнариги сезиларли дара-жада қамайишига олиб келди. Биргина шу тран-

портёр лентасида соатига 350—400 тонна оҳантош узатиб берилади. Шунча миқдордаги хош-ашени та-шиш учун эса ўнлаб авто-машиналар ишлатилиши ке-рак бўларди.

Корхонанинг ривожлани-ши ва ҳозирги даражага етишида қўллаб-қувватла-риш ишчи-хизматчилар ва ходимларнинг муносиб ҳис-салари бор. Жамоа фахри бўлиб қолган шундай киши-лар номини катта ҳурмат-иззат билан тилига олгинг келади. Уларнинг кўнчи-лиги дастлабки маҳсулотни ишлаб чиқаришда қат-нашган эди. Лекин нафақа ёшида бўлишларига қара-май ҳамон жамоа сафини тарк этишгани йўқ. Ишлаш қатори ўзларининг узоқ вақт корхонада ишлаб ор-тирган бой тажрибаларини ёшларга қўйиб билан ўргатишмоқда. Ҳозирги вақтда бирлашма фуқаролар му-дифаси қароргоҳининг бо-лиги бўлиб ишлатилган О. Абдуллаев, ишчилар-усто-лардан Т. Фисеино, В. Ро-манов, Г. Тургунов, В. Ко-диралиев ва бошқалар, шу-лар жумласига киради. Улар анчагина. Аврилла-рининг оғла аъзолари ҳам

шу корхонада ишлашади. Уларнинг ҳар бири корхона тарихининг жонли гувоҳи ҳисобланади.

Бугунги кунда ўзининг 30 йиллик қўлтуғ санасини ишновларини бирлаш-ма жамоаси ўзининг нис-баган қисқа бўлган бунёд-корлик йўлига фойда билан назар ташлар, уни қувонч билан ишончлар билан қа-ли олдинда катта вазифалар турганлигини ҳам унут-мапти. Чунки корхона маҳсулотларига бўлган эҳ-тиёж ортиб бормоқда. Жа-моа барча вазифаларини тў-ла ва зиёдас билан бажари-ши учун бундан буён ҳам фидокорона меҳнат қилиш-га азму-қарор қилинган. Бу эса меҳнатда янги-янги ютуқларини қўлга киритиш негизан бўлиб хизмат қили-шига ишончимиз қомил.

Корхона жамоасини қўт-луг сана билан табриклар эганими, унга ҳар соҳада му-ваффақиятлар тилаймиз.

О. ХУШНАЗАРЗОДА, «Оҳангарон» рўзномаси-нинг муҳбири.

ҚҮРБОНЛАР ҲАМОН ТОПИЛМОҚДА

■ ҚОЗОН. Шаҳар қасри яқинидаги черковлардан бири да таъмирлаш ишлари олиб борилаётганда Сталин қато-гонлари қўрбонларининг жа-сад суяклари чиқиб қолди.

30-йилларда, уруш бошлан-гунга қадар Федосеев кўча-сидаги бу муҳаддас жойда НКВДнинг маҳсууд пункти бў-лган. Бу ерда одамлар омма-вий равишда отилганлигини тасдиқловчи далиллар кўп. Черков ертўласидаги қазил-малар вақтида топилган одам-ларнинг суягиде ўқ асоратла-ри қолган. Бегуноҳ қўрбонлар қачон қўмиб юборилганлигини аниқлаш мақсадида маҳсууд текширувчилар комиссияси ту-зилди.

БИ-БИ-СИНН ЭШИТМОҚЧИМИСIZ...

■ КЕЛГУСИ йил бошидан Англиянинг машҳур Би-Би-Си радиоси эшиттиришларини тинглаш анча қулай бўлади. Сабаби «Россия радиоси» ўзига ажратилган вақтинг маъ-лум қисмини унга бермоқчи. Аввалгига ҳафсига бир соат, кейинроқ эса анча кўп вақт «Россия радиоси» тўқилари-да тинловчилар Лондондан бериладиган бевосита эшит-тиришлари қабул қилиши мумкин. Бу эшиттиришлар ер йўлдош орқали олиб бери-лади. Би-Би-Сининг мамлака-тимиздаги манзилгоҳи ҳам та-йин бўлди: 113525, Москва, а/я 100. Ана шу манзилга му-ррожаат қилинса, Би-Би-Си хо-дими қандай эшиттиришлар берилиши ҳақидаги ва бошқа қишқарли маълумотларни тинловчиларга бепул жўнати-шади.

ПУЛЛАР, НАРХЛАР, ИШ ҲАҚИ

■ ПУЛнинг қадрсизланиб, нарх-навоини ошиб кетиши СССРда маляксиз: меҳнатга тўланадиган иш ҳақини ҳам ошириб юборди. Ҳозир бун-дай меҳнатга тўланадиган, энг паст иш ҳақи 1 октябрдан Россияда оғта 180 сўмдан ка-зилди. Бундай меҳнатга Лат-вия ва Эстонияда 190 сўм,

Литвада 255 сўм тўланмоқда. Ваҳоланки узоқ вақтгача бу жойларда энг кам иш ҳақи миқдори 70—80 сўмдан ош-масди.

■ Россия тижорат банки СССР учун тамомила янги қимматбахо қозонлар — век-селлар чиқаришга киришди. Векселлар ниҳоятда пухта ҳи-моэланган бўлиб, уларнинг энг юқори баҳоси 500 минг сўмдир.

■ СССР Давлат ҳисоб-китоб қўмитаси маълумотларига кўра Россия территориясиде ҳозир 970 та қўшма корхона ишлаб турипти. Бу қайд қилинган шундай корхоналарнинг тах-минан 40 фоизини ташкил эта-ди (2,3 минг). Қўшма корхона-лар шу йилнинг олти ойи ичи-де 4 миллиард сўмлик маҳсу-лот ишлаб чиқардилар ва ҳи-зматлар кўрсатдилар. Энг кўп қўшма корхона Москвададир.

■ РСФСРнинг жуда кўп ша-ҳар ва ноҳиялари ўзлариде эркин иқтисодий зона ташкил қилиш истагини билдирмоқда-лар, ҳозирча фақат 11 та эр-кин иқтисодий зона рўйхатдан ўтказилди. Булар Санкт-Пете-рбург, «Виборг», «Находка», «Калининград», «Сахалин», Чи-та, «Ойтой», «Кузбасс», «Сад-кон» (Новгород), «Зеленоград» (Москва), «Ева» (жудийлар мухтор вилояти) эркин иқти-содий зоналаридир.

■ Маълумки, мамлакат-и-мизда 200 сўмлик, 500 қамда 1980 сўмлик пуллар ишлаб чи-қаришга киришмоқда. Янги пуллар тайёрлаш иш ҳар қанча яқини равишда олиб борилаксин, қабалии пул чи-қарувчилар уларнинг сиридан воқиф бўлиб қолмишга урин-моқдалар. Бу хилдаги пуллар муомаласида чиқиб кетиш хаффи йўқ эмас: яқинда ички ишлар оргнларини 25 сўмлик қабалии пуллар муомаласида чиқиб кет-ганлигини аниқладилар.

■ МАРКАЗИ МАТБУОТ, АХ-БОРОТ АГЕНТЛИКЛАРИ МА-ТЕРИАЛЛАРИ АСОСИДА ТАЙЕРЛАНДИ.

«ИРМОҚ»НИНГ ИСТИҚБОЛИ

«Ся мул тои корейсча «Ирмоқ» деген сўз бўлиб, ёшлар ижодий мамолоти ва истиқбол мазмунини билдиради. Шу сабабли ҳам корейс тилини ўргатувчи болалар мактаби ана шу рамзий ном билан аталди. Уш маъноларини фекат яшашба кунларда ўтказиладиган мазкур билим даргоҳини ташкил этишда Совет корейслари Тошкент шаҳар маркази жонбозлиги кўрсатди. Бу ерда эсосан иқтидорли болалар тақсил кўриб, ҳам жисмоний, ҳам ижодий мамол тои бора-

дилар. Ана шу мақсадда таъи-мод бўйича машқлар ўткази-ли, тақсирли санъат, хороо-графия, корейс халқ рақс-ларини ўргатиш йўлга қўйилди. Бундан ташқари йилчиликни илғиз тилидан мақсус дарс-лар ўтилди. Мазкур мактаб Корей мам-лакатлари билан яқин алоқада бўлади. Иқтидорли талабалар-дан бир гуруҳини Жанубий Корейга юбориб ўқитиш ҳам нўзда тутилди.

А. АЛИЕВ.

УЮШМАДА УЧРАШУВ

ЎЗБЕКИСТОН Театр арбоб-лари уюшмаси томонидан уюштирилган маданий тад-бирлар томошбонларда яқин таассуротлар қолдиришда. Сохат даргоҳи ўзбек санъ-тида кўп йиллар мобайнида иш-лаб, бугунги кунда кека-лик ташкил сураётган фах-рийлар билан дара сўбат-ларини ўтказишга ҳам киришди. Бундай мулоқотга катта тай-йарлик кўрилди. Уш кун уюш-манинг кекасига кўпгина фахрий санъаткорлар тақиф қилинди. Уюшма раиси, СССР

халқ артисти Б. Қориева ҳам-касблари кўтаб, уларга сох-ли ва узон умр тилади. Урашуда катнашган М. Ойқолов, Я. Абдуллаев, О. Кучиқова, С. Саломқурова, М. Юнусов, Э. Шунуров ва бошқа танқид санъаткорлар дил суларини айтиб, жумлу-риятимиз театр санъати тарақ-қити билан болги фикр-му-лоқазаларини билдиришди. Урашув сўнгда қизиларни томоша кўрсатилди.

С. ОДИЛОВА.

БИЛАСИЗМИ?

ОСИЕ деб қайси жойлар-ни аташган ва бу сўзнинг асли маъноси нима? Осиё-ни руслар-Азия, хитойлик-лар Ясиа, японлар Адэяа деб аташди. Бу атама дастлаб Хомер достоян-рида тилга олинган. Миноп-дан олдинги V-асрда Херо-дот асарларида Осиё деб ҳо-зириги Туркиянинг гар-бий қисмига таърифлан-ган. Хуллас, Осиё — Урта деңиз, сохилларига хос бўлган номдир. Кейинча-лик бу ном шарқий ерларга

ҳам ёйилиб, умумлаштиб кетган. Аввало Қуйи Осиё, сун-гра Буёқ Осиё номлари, XVIII—XIX асрларда Кичик Осиё, Урта Осиё, Марказий Осиё, сингари айрим қисм-ларини аниқлашчи жой но-млари пайдо бўлган. «Осиё» сўзи осурийлар тилида «асу» — «кун чичи томон, шарқ» маъносига ҳам қў-ланган. «Европа» сўзи ҳам осурий тилидан олин-ган бўлиб, «эрёб» — «кун ботиш, қоронғилик, гарб», демалди.

Санъаткорлар даврасига

ҚУШИҚ қачон ва қандай вазиятда пайдо бўлган? Ме-нимча, бу саволга аниқ жа-воб бериш мушкул. Ким билсин, қушиқнинг ёпиш-соният тарихи билан тен-дир. Ҳўтмоқ, у онанинг илк алласидан бошланган-дир, гўдакнинг беғубор кулгуси, ер юзиданги би-ринчи ошқ қоронғини из-тириб ифодаси бўлиб дунё-га келгандир? Нима бўл-ганда ҳам қушиқ санъати-нинг теран томирлари қад-им замонларга бориб ту-ташади.

Хотамжон мактабда ўқиб юрган чоғида мусиқа тўғрисида фаол қатнашди. Биринчи устози Эрташ Во-зорбоев унга миллий муси-қа асослари, айниса, ру-бооб чалишни, кўт билан ўргатди. Улғайгач, Қирбай ноҳиясидаги «Қизил Ўзе-кистон» жамоа хўжалиқ-нинг жумхурият халқ ар-тисти Ҳасим Нишонов раҳ-барлик қилаётган ашула ва рақс дастасида хизмат қил-ди. Сунгра шу ноҳия мада-ният уйида йириқчи, ке-

моамизни «Шодлик» эмас, балки «Катта ансамбль» деб аташди. Аслида уни 1936 йилда танили санъаткор Тўхтасин Жаилмов ташкил этган. Бу ерда менга Фах-ридин ақалниг ўзлари му-раббийлик қилдилар: у ки-шидан саҳнага чиқиш одо-би, қушиқ ижросида овоз-ни ишлатиш йўллари ва мусиқа басталашни ўрган-дим. Шунингдек ижрочи-лик сирларидан огоҳ бўл-димда атоқли бастакор ва созанда Мухаммаджон Мир-

реф, Венгрияда ижодий са-фарларда бўлди. Бундан ташқари Лотин Америкаси-нинг бир қатор шаҳарлари-да ўзбек қушиқчилиги санъ-ати йотқиларини зўр му-ваффақият билан тарғиб эт-ди. Санъаткор Навоий, Во-бур, Машраб, Муимий, Фуркат газаллари билан айтиладиган қушиқларини алоҳида меҳр-мухаббат бил-лан қуйлашга ҳаракат қил-ди. Булардан ташқари, Хотамжон ана шеър мати-

«Марҳаб, талантлар» жум-хурият хонандалари ташло-вининг қатнашчиси. У ки-ши ўн йил «Шодлик» даста-сида хонанда бўлиб ишла-ди. Ҳозир эса Ўзбекистон телевидение ва радиосининг хориди хизмат қилаётти. Ҳозирги ёшлар классик ва халқ қушиқларини, ма-қом санъати дурдоналари-ни кўпроқ ижро этишса, уларни халқимиз орасида тарғиб қилишса, ниҳоятда фойдали бўларди, — дейди хонанда. — Бунинг учун

ҳам унвонга тавсия этил-маган. Тўри, санъаткор учун энг яхши унвон ва мукофот — бу мухлисари-нинг самимий оқилошдир. Аммо шунга қарамай му-тасадди ташкилотлар биз-нинг бу фикр-мулоҳазала-рини хисобга олиб қў-йишса ёмон бўлмасди. Ахир ёзинг жазирама иссини, қишнинг қаҳратон сову-га қарамай, кечани кеа, кундузги кундуз демай, жумхуриятимизнинг олис-олислардаги шаҳар ва қиш-лоқларини кезиб, эл-юрти-мизга ўз санъати билан хиз-мат қилиб келётган, аммо Хотамжоннинг сингари ижо-дий меҳнат этироф этил-маган санъаткорлар «Шод-лик» ашула ва рақс даста-сида оғ эмас. Шу ўринда биз хонандалардан Дило-ром Қаймова, Абдуқодир Юсупов, рақсозлардан Мо-ҳичеҳра Исломова, Райҳон Абдуллаева ва бошқа санъ-аткорларнинг номларини эслаб ўттишни хоҳлардим.

Хотамжон ақалниг тинг-ловчиларга манзур бўлаёт-ган қушиқлари кўп. Ай-ниқса, хонанда ўз устози Фахридин Умаров қушиқ-ларидан биридаги мана бу сатрларни тез-тез такро-рлаб туради: «Шоир Шуҳ-рат жуда топиб айтганда», деб шеър муаллифини ҳам чин юракдан алаб қўлди:

Бахтим шуадир, сенга керакман, Фидойиман — қуйган юракман. Иш саройини солдук бўлсам, Усталикка лойиқ тарамман...

Биз истаймизки, санъат-га шайдолин ва фидойил, камтарлик ва ҳалоллик бир умр сизни тарғ эмасин. Эл-юрт назаридан қолмас-дан ўз мухлисариңизнинг меҳр-мухаббатини қозониб юринг, Хотамжон ақал! Бу ўтар дунёда ҳақиқий санъ-аткорга бундан ҳам улуг ва муътабар унвону му-кофотлар бўлмаса керак.

Дилбэр ИЗАТИЛЛАЕВА.

Мухаррир Н. НАСИМОВ.

«БАХТИМ ШУЛДИР: СЕНГА КЕРАКМАН...»

... Унинг санъатга қилиб ишлаганида отаси Мироди Сўлтоқовни ўғлининг хис-саси катта бўлди. Мироди ана санъатни ижодда қадрловчи киши эди. У Мул-ла Тўйчи Тошмуҳамедов, Ҳўрақот Сўлтоқов, Ма-муржон Узоқовни, Фахрид-дин Умаров сингари халқ химиянинг машҳур ҳофиз-лари билан жуда кўп мар-та мулоқотда бўлган. Улар-нинг бекатор истеъдо-ларига ҳаваси келарди. Уш ҳофия бўлмаганига яраша ўгли Хотамжоннинг ана шу касб атакниг тутишини жуда-жуда озу қиларди. Отасининг бу озу-ишти холис экан, орадан анча йиллар ўтди, Хотамжон Ҳо-жиев эл-юртга танилган санъаткор бўлиб етишди. Мана, у йигирма саккиз йиллардан, М. Қориевнинг номидан Ўзбекистон Дав-лат филармониясининг «Шод-лик» ашула ва рақс даста-сида хизмат қилиб келмо-нда.

Йилчилик эса директор ўринбосари бўлиб ишлади. — Санъатда қандай ижо-дий йотқиларга эришган бўлсам, бунинг учун инг аввало устозларимдан минг таловман! — дейди Хо-тамжон ана биз билан сўх-батда. — Болалигимда Фах-ридин Умаров концертла-рининг бирортасини ҳам қолдирмай томоша қилиш-га ҳаракат қилардим, хо-фиянинг ҳақиқий мухлиси-лардан бири сифатида ундан акрафамасдим. Кунлардан бирда у киши меҳнатга қо-йилган ва озу-хавасни пайқаб: «Санъат даргоҳига кириб ишлагин, умриниг беркорга ўтказма», дедилар. Шундан сунг у кишининг маслаҳатлари билан филар-монияга ишга кирдим. У пайтлари ижодий жа-

заев, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, дуторчи Сайфиддин Ҳўлошев, Ўз-бекистон халқ ҳофиза Фа-тоххон Мамадалиевнинг ҳам хизматлари катта бўлди. Мен улардан бир умр минг таловман. Шу тариқа Хотамжоннинг устозиниг ижрочилик қобили-ти, ширадор овози ва ди-кторлар қушиқлари билан эл-юрт уртасида эътибор қозона борди. Унинг ижро-сиданги мақом йўлларига ашулалар ва халқ қушиқ-ларини, шунингдек замона-вий мавзудаги тароналар шинавалаларга манзур бў-ла бошладилар. Хонанда 1980 йилда мақсус йўллама бил-лан Афғонистон жангоҳ-лари бўйлаб берилган кон-цертларда қатнашди. Поль-ша, Чехословачина, Куба, Ко-

ларига мусиқани кўпинча ўзлари басталайди. Шу ўринда унинг бастакорлик ва ижрочилиг нитидорли-дан дарак берувчи «Шир-рин» халё (Ўттир Рашид шери), «Меҳри Муҳаббат» (Ақсал Пулат), «Ойа-мом» (Уйғун), «Солби кўн-лигга оташлар...» (З. Оби-дов), «Онам кибрида ўсган майсалар» каби қушиқ-ларини келтириб ўттиш қилинди. Уларнинг қўн-лигини тингловчиларнинг қалбидан мустаҳкам жой олган.

Хотамжон Ҳожиев билан суҳбатлашар эканман, бир ўй ҳаёлимдан ўтди: «Хал-қимиза авалдан истеъдо-ларга бой. Ҳозир ҳам шу-ндай. Лекин баянча биз улар-нинг камтарлиги ва фидойи-лиги фазилатларини тўғри тушуниб етмаймиз, хизмат-ларини ўз вақтида тақдир-ламаймиз. Мана, Хотамжон ақал ҳам салкам ўтти йил-дан бери халқимизга сий-қилидиган хизмат қилиб келмоқда. Бизни уйланти-раётган томон шундаки, у ҳозирга қадар биронта

«Минг бир ҳадис» дан

Олим бўл (или берув-чи бўл) ёни или ўргатувчи бўл, ёни тингловчи бўл, ёни қўн-лигга ва или аҳлига муҳаб-батин бўл. Вешинчиси бўл-ма, ҳалол бўлмас.

Бошқалар бўлаверди деб фатво берсалар ҳам ўз қалбиданг қараб иш тут.

Қар бир яхшилик сада-надир.

«Аллоҳнинг лаънати бўлсин, Аллоҳнинг дўзахи бўлсин, Аллоҳнинг газоби бўлсин», — деб бир-бирингиз-ни сўқмаглар.

Қиёмат фақат ёмон одамлар қолгадигани бўла-ди.

Риб, гал бошлаган одамга киришга руҳсат берманглар.

Мўмин киши ҳиёбат қилмайди.